

การจัดการศึกษาในระบบแก่นบุคคลที่ไม่มีหลักฐานทะเบียนราษฎร หรือไม่มีสัญชาติไทยในประเทศไทย กับการขับเคี้ยวของกระแส ชาตินิยม และข้ามชาตินิยม: ศึกษากรณีโรงเรียนวัดศิริมงคล จังหวัดสมุทรสาคร

Formal Education for Non-Thai or Undocumented Persons in Thailand amidst the Challenges of Nationalism and Transnationalism: A Case Study of Wat Sirimongkhon School, Samut Sakhon Province

กิตติศักดิ์ เจิมสิทธิประเสริฐ* และ อักษร สวัสดี
Kittisak Jermsittiparsert and Aksorn Sawasdee

ABSTRACT

This research aimed to study the dual approach of nationalism and transnationalism in the formal education system for non-Thai or undocumented persons in Wat Sirimongkhon School, Samut Sakhon province. The system has been used as a tool to assimilate the role of the race and ethnicity. A qualitative approach was employed. The results demonstrated that there was some cultural assimilation among alien students studying at Wat Sirimongkhon School. However, the conscious assimilation of alien students was still hindered by the short period of the process as well as by transnationalism. Further, the endeavors to instruct on nationalism and annexation were conversely related to the occurrence of other sentiments present at the same time. Consequently, group combination and racial assimilation (particularly the identification of the Thai nationality) were not apparent in the case study.

Keywords: Non-Thai or undocumented persons, nationalism, transnationalism

---

หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพฯ 10900
Doctor of Philosophy Program in Social Sciences, The Graduate School, Kasetsart University, Bangkok 10900, Thailand.
* Corresponding author, e-mail: finn_ramon@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการขับเคลื่อนของกระแสชาตินิยมและข้ามชาตินิยม ภายใต้การจัดการศึกษาในระบบ แก่นักศึกษาที่ไม่มีหลักฐานทางเบียนรายภูหรือไม่มีสัญชาติไทยในประเทศไทย ของโรงเรียนวัดศรีรัมคล จังหวัดสมุทรสาคร ในฐานะเครื่องมือสำหรับกลืนกลายทางชาติพันธุ์ ด้วยระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพผลการวิจัยพบว่าแม่นักเรียนต่างด้าวที่เข้ารับการศึกษาจะเริ่มมีการผสมผสานทางวัฒนธรรม แต่ด้วยระยะเวลาอันสั้นของการเข้าสู่กระบวนการความเป็นข้ามชาตินิยมที่ชัดหนึ่งชาร์สันกิกของนักเรียนต่างด้าว รวมถึงความเป็นชาตินิยมที่พยากรณ์ปลูกฝัง แต่พร้อมกันกับการผนวกร่วมเงื่อนไขหลังนี้กลับสร้างความเป็นอื่นให้เกิดขึ้นด้วยการรวมพวก การผสมผสานชาติพันธุ์ โดยเฉพาะการระบุตัวตน จึงพบว่ายังไม่เกิดขึ้น

คำสำคัญ: บุคคลที่ไม่มีหลักฐานทางเบียนรายภูหรือไม่มีสัญชาติไทย ชาตินิยม ข้ามชาตินิยม

บทนำ

การรับรู้เกี่ยวกับสังกัดของ “ชาติ” ในปัจจุบันมิใช่เพียงผลรวมของดินแดน รัฐบาล ประชาชน และอำนาจซึ่งเป็นต้น หากแต่ถือกันว่าเป็นสิ่งที่ถูก “จินตนาการ” (Anderson, 2006) หรือสร้างขึ้นผ่านกระบวนการปรุงฝังความเป็นพวกเดียวกัน “การสร้างชาติ” จึงมิอาจจากaway “เลือดและเหลือก” ตามนิยมเดิม แต่ยังต้องประกอบขึ้นจากอัตลักษณ์ร่วมของประชาชนที่อยู่ในดินแดนนั้นๆ ด้วย

สำหรับคนพื้นเมือง อัตลักษณ์ถือเป็นสิ่งที่มีร่วมกันมาแต่เดิม กระบวนการการสร้าง “รัฐชาติ” จึงทำหน้าที่เสนอเงื่อนไขที่สอดร้อยอดอกไม้ซึ่งจะจัดกระจายให้กล้ายไปเป็นพวงมาลัย หากแต่ในกรณีของคนต่างด้าวอันเป็นผลลัพธ์เนื่องมาจากการพัฒนาเทคโนโลยีด้านคอมพิวเตอร์ส่วนตัว ที่ทำให้การเข้าถึงข้อมูลเส้นใยในดินแดนประเทศไทย

แคนนอนติจากประเทศหนึ่งไปยังอีกประเทศหนึ่ง ทั้งที่ถูกต้องและไม่ถูกต้องตามกฎหมายอันเชื่อโดยอยู่กับกฎหมายความนัยของ Winichakul (1994) นั้น สามารถกระทำได้โดยง่ายดาย (Lim, 2009: p. 1028)

การทำให้กลุ่มคนซึ่งมีพื้นเพทางชาติพันธุ์ วัฒนธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาษาที่แตกต่างกันเหล่านี้ ไม่เป็นภัยคุกคามต่อความมั่นคงของรัฐ กระทั่งถูกกลืนและกลั่นมาเป็นพวกเดียวกับคนพื้นเมือง ที่ยึดถืออัตลักษณ์และมีสำนึกความเป็นพวกเดียวกันนับเป็นสิ่งท้าทายและภาระสำคัญของรัฐชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในศตวรรษที่ 20 กระทั่งปัจจุบัน ที่จำต้องดำเนินการรับมือด้วยแนวทางต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการใช้เครื่องมือทางกฎหมาย (Coutin, 2003) การแต่งงาน (Rosenfeld, 2002) ตลอดจนการให้การศึกษา (Bun & Kiong, 1993) เป็นต้น

กรณีของประเทศไทย “ชาตินิยมทางการ” (Anderson, 2006) เป็นวิถีทางที่รัฐเลือกใช้เพื่อรับมือกับความจำเป็นในการจัดการความแตกต่างทางเชื้อชาติ ภาษา และวัฒนธรรม ในปริมณฑลของรัฐชาติ ตลอดจนภัยคุกคามจากลัทธิอาณา尼คตตะวันตกในช่วงปลายคริสตศวรรษที่ 18 ถึงต้นคริสตศวรรษที่ 19 ด้วยการกำหนดให้ “การทำให้เป็นไทย” เป็นวัตถุประสงค์ของการสำคัญของระบบการศึกษาสมัยใหม่ (Renard, 2006: p. 297) ผ่านการสอนแทรกสำนักทางประวัติศาสตร์ลงในเนื้อหาของแบบเรียน พร้อมๆ กันกับการอบรมสั่งสอนเกี่ยวกับภาษา วัฒนธรรม ประเพณี รวมถึงวิถีชีวิตอย่างไทย เรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน ดังที่ยังคงระบุไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542 ว่าเป็นไปเพื่อปลูกฝังให้ “มีความสำนึกในการเป็นคนไทยร่วมกัน” และ “มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศไทย” (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2552ก) โดยกระบวนการจัดการศึกษา เช่นนี้ สามารถทำให้ความหลากหลายทางชาติพันธุ์และวัฒนธรรม ที่เคยดำรงอยู่กว่าร้อยก่อนในดินแดนประเทศไทยปัจจุบัน ลดลงไปได้อย่างมาก

(Renard, 2006: p. 298)

ทั้งนี้ แนวทางดังกล่าว ริเริ่มจากชุมชนผู้นำ ที่จะพนักพาดพันธุ์อัน ลักษณะให้กลายเป็นหนึ่งเดียว หากแต่ปัญหาการ หลังไหลเข้ามาของคนต่างด้าว โดยเฉพาะอย่างยิ่ง แรงงานข้ามชาติชาวพม่า ในเมืองปลายทางแห่งการ ข้ายกถิ่น อย่างจังหวัดสมุทรสาคร ซึ่งถือเป็นจุดที่ สำคัญที่รัฐไทยกำลังเผชิญ และพยายามออกนโยบาย เพื่อแก้ไขอยู่ในปัจจุบัน โดยมีการปรับเปลี่ยน แนวทางจากการผลักดัน-จับคุณ มาเป็นการผ่อนปรน ให้สามารถขึ้นทะเบียนอยู่อาศัยและทำงานใน ประเทศไทยได้ชั่วคราว ในกรณีของด้าวแรงงานต่างด้าวเอง และเปิดโอกาสให้สามารถเข้ารับการศึกษาขั้นพื้นฐานและวุฒิบัตรในระบบได้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย ในกรณีของบุตรหลานของแรงงาน (สำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2552g)

โรงเรียนวัดศิริมงคล ตำบลบ้านเกะ อำเภอ เมือง จังหวัดสมุทรสาคร เป็นตัวอย่างหนึ่งของการ ขานรับนโยบายภาครัฐ ในฐานะโรงเรียนนำร่อง จัดการศึกษาให้แก่เด็กที่ไม่มีหลักฐานทางทะเบียน รายภูหรือไม่มีสัญชาติไทย ด้วยรูปแบบและ กระบวนการเรียนรู้เดียวกับเด็กไทย ที่มีพื้นฐาน รวมถึงสัดส่วนของนักเรียนต่างด้าวต่อนักเรียนไทย เข้า เรียนสูงที่สุด โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะปลูกจิตสำนึก ให้เด็กด้าวเหล่านี้ดำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรมชาติพันธุ์ และ บูรณาการวัฒนธรรมไทยในลักษณะของการแลก เปลี่ยนเรียนรู้วัฒนธรรม ให้รักแห่งเดือนที่อยู่อาศัย มี ความจริงรักกัดดี เทิดทูนในองค์พระประปนมุขและ ประเทศไทยที่อยู่อาศัย รักโรงเรียน รักสิ่งแวดล้อม เคราฟ และปฏิบัติตามกฎหมายของประเทศไทย (เขตฯ, 2552: n. 23) อันจะนำไปสู่ “ความผูกพันและจรรยาบรรณ” (สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2552h) จนได้รับการยกย่อง จากหน่วยงานและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องว่าเป็นโรงเรียน ดีเด่น (สถาบันโพสต์, 2550) สามารถแสดงให้ เห็นถึงความเปลี่ยนแปลงของนักเรียนที่เข้าใกล้

“ความเป็นไทย” มากยิ่งขึ้น “ร้องเพลงชาติไทย ไหว้ เหนืออนเด็กไทย รักในหลวง” (เสาวนีย์, 2551) เช่นเดียวกันกับนักเรียนไทยทั่วไป

ภายใต้รูปแบบ กระบวนการ และเนื้อหาอันมี รากฐานมาจากแนวคิดเรื่อง “ชาตินิยม” และ “การทำให้เป็นไทย” รวมถึงวัตถุประสงค์ที่จะทำให้บุตร หลานแรงงานต่างด้าวเหล่านี้เกิดความรู้สึกรักแห่งเดือน ไทยอย่างปุ่นปั่น ย่อมก่อให้เกิดความขัดแย้งกันกับ สำนักในความเป็นชาติ (พม่า/มองอญ/อื่นๆ) และความ งี่เง่ากัดดีต่อปีตุภูมิ/นาตุภูมิของตน กล่าวคือ ความ เป็น “ข้ามชาตินิยม” ที่ยังคงติดอยู่ในจิตใจ ผ่าน กระบวนการอบรมกล่อมเกลาจากครอบครัว กระทั้ง โรงเรียนสำหรับนักเรียนที่ผ่านการศึกษามาบ้างแล้ว ในประเทศไทย ก่อนที่จะเดินทางมายังประเทศไทย ทั้งยังได้รับการตอบรับอย่างมากในครอบครัว รวมถึงกลุ่มสังคมที่มีความเป็นชาติเดิมเดียวกันอยู่บ้างไม่น่า ก็น้อย การขับเคลื่อนกันของ 2 กระแสข้างต้นนี้ จึง เป็นอีกหนึ่งปัญหาที่ຄ้มผู้วิจัยให้ความสนใจเป็น พิเศษที่จะแสวงหาคำอธิบาย นอกเหนือไปจากรูป แบบการจัดการเรียนการสอน ในฐานะโรงเรียน นำร่องจัดการศึกษาเด็กที่ไม่มีหลักฐานทางทะเบียน รายภูหรือไม่มีสัญชาติไทย

การตรวจเอกสาร

แนวคิดเกี่ยวกับชาตินิยม

ถือกันว่า “ชาตินิยม” เป็นผลพวงหนึ่งจาก โครงการกราฟอร์มของรัฐ (Corrigan & Sayer, 1985) ซึ่งได้ผลิตจินตสำนึกของชุมชนทางการเมืองที่ รวบรวมขึ้นจากความเป็นประชาชน ดินแดน และรัฐ (Alonso, 1994: p. 391)

ทั้งนี้ นิยามของชาตินิยมในปัจจุบันที่แพร่หลาย นั้น มีอยู่อย่างน้อย 2 แนวทาง คือ ลัทธิหรืออุดมการณ์ ที่ถือว่า “ชาติ” ควรเป็นผู้มีบทบาทสูงสุดในการ กำหนดชะตาชีวิตรือปกครองตนเอง และความเชื่อที่ ว่าปัจเจกบุคคลควรที่จะจงรักภักดีต่อชาติ แผ่นดิน

ค่านิยม และรัฐของตน ซึ่งเป็นความหมายที่คณาผู้วิจัยเลือกใช้ในการวิจัยครั้งนี้

แนวคิดเกี่ยวกับข้ามชาตินิยม

“ข้ามชาตินิยม” เป็นความคิดที่ว่า “ข้องและปฏิสัมพันธ์ระหว่างประชาชนหรือสถาบัน ข้ามพรมแดนของรัฐชาติ (Vertovec, 1999: p. 447) ซึ่งความคิดที่ว่า “พัฒนาดังกล่าว ได้ร้อยรวมเรื่องราวการก่อตัวทางสังคมของคนพลัดถิ่นเข้ากับสำเนกเข้ากับอัตลักษณ์” (Brah, 1978) การทำให้เป็นลูกผสม (Mitchell, 1997) ประสบการณ์และเศรษฐศาสตร์การเมืองของการเข้ามาร่วมกัน ตลอดจนรูปแบบของการต่อสู้ทางการเมืองที่หลบซ่อนและปรับปรุงพรมแดนของรัฐชาติ (Sheffer, 1995)

นัยนี้จึงมีการใช้ “ข้ามชาตินิยม” ในความหมายที่นำองค์เดียวกันกับ “ชาตินิยมทางไกโภ” ซึ่งหมายถึงกลุ่มของอัตลักษณ์ที่เชื่อมโยงประชาชนที่อยู่อาศัยในที่ตั้งทางภูมิศาสตร์อันหลากหลาย เพื่อบ่งถึงบ้านเกิดของบรรพบุรุษของชาวนานั้น (Schiller, 2005: p. 570) ดังเช่นที่เกิดขึ้นในหมู่ “ชาวจีนโพ้นทะเล” (Duara, 1997; Louie, 2000)

แนวคิดเกี่ยวกับการกลืนลาย

การกลืนลายเป็นกระบวนการทางสังคมที่เกิดขึ้นระหว่างคน 2 กลุ่ม ได้แก่ ผู้กลืนลาย (ประชาชนพื้นเมืองดั้งเดิม) และผู้ถูกกลืนลาย (ผู้อพยพ) (Teske, Jr. & Nelson, 1974: pp. 363–364) โดยความแตกต่างทั้งทางวัฒนธรรมและโครงสร้างระหว่างทั้งสองกลุ่มนี้ มีทิศทางคล่อง ทั้งในลักษณะของการครอบงำ และการประนีประนอม ทั้งนี้ กลุ่มผู้อพยพมักถูกคาดหวังว่าในท้ายที่สุดจะถูกกลืนลายเข้าสู่ระบบสังคมวัฒนธรรม และเศรษฐกิจ ของประเทศพื้นเมือง ในขณะเดียวกันก็จะละทิ้งวัฒนธรรมและความจริงรักภักดีทางการเมืองต่อรัฐชาติเก่าของตน (Alba, 1985) เนื่องจากได้ชื่มชัน ตลอดจนถูกกล่อมเกลาด้วยวิถีของสังคมนั้นๆ (Guarnizo, Portes, & Haller, 2003: pp. 1215)

ขนะที่ Jacoby (1956: p. 2 cited in Roy, 1962:

p. 542) กล่าวถึงกระบวนการทางการกลืนลายว่า ประกอบด้วย 3 กระบวนการย่อย ได้แก่ การผสมผสานทางวัฒนธรรม การรวมพาก และการผสมผสานชาติพันธุ์ Yinger (1985) เสนอให้เพิ่ม “การระบุตัวตน” เข้าเป็นอีกหนึ่งกระบวนการย่อย

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

นับตั้งแต่คณาผู้รู้มุตติโน้มติดลักษณะร่างระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วย หลักฐานวัน เดือนปีเกิด ในการรับนักเรียนนักศึกษาเข้าเรียนในสถานศึกษา พ.ศ. 2548 (การจัดการศึกษาเก็บบุคคลที่ไม่มีหลักฐานทะเบียนรายภูหรือไม่มีสัญชาติไทย) เมื่อวันที่ 5 กรกฎาคม พ.ศ. 2548 พบว่ามีผลงานวิจัยที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาให้แก่บุคคลที่ไม่มีหลักฐานทางทะเบียนรายภูหรือไม่มีสัญชาติไทย ในประเทศไทย ทั้งสิ้น 6 เรื่อง (International Labour Organization, Office of the Education Council and Ministry of Education, Thailand, 2006; Thu, 2006; คณะกรรมการutherland's, 2006; เสาร์นี, 2551; ประมาณ, 2551; นัยน์ปพร, 2552) ซึ่งยังไม่มีการนำมิติของการกลืนลาย ชาตินิยม และข้ามชาตินิยม มาศึกษาวิจัยแต่ประการใด

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ดำเนินการภายใต้ระเบียบวิธีในห้วงเดือนธันวาคม พ.ศ. 2552 ถึงเดือนมีนาคม พ.ศ. 2553

ประชากร

ประชากรในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนต่างด้าวที่ยังคงมีสภาพการเป็นนักเรียนและศึกษาอยู่จริงในภาคปลาย ปีการศึกษา 2552 จำนวน 488 คน ผู้บริหาร และครู จำนวน 16 คน

วิธีการเก็บข้อมูล

การวิจัยเอกสารเป็นแนวทางในการสร้างกรอบวิจัย ก่อนการเก็บข้อมูลภาคสนามด้วยการสังเกตแบบนี้ ส่วนร่วม การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม กับการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ภายในบริเวณโรงเรียน การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบกึ่งมีโครงสร้าง นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึง 6 จำนวน 9 คน ผู้บุริหารและครู จำนวน 5 คน การสนทนากลุ่ม จำนวน 2 กลุ่ม แยกกันระหว่าง กลุ่มตัวแทนนักเรียนแต่ละระดับชั้น และกลุ่มผู้บุริหารและครูและตรวจสอบความเที่ยงตรงของข้อมูล ด้วยการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า ระหว่างเอกสาร นักเรียน และผู้บุริหารและครู

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสร้างข้อสรุปและวิเคราะห์เนื้อหา เป็นแนวทางหลักในการอธิบายปรากฏการณ์ ผ่านการนำเสนอผลการวิจัยในรูปการบรรยายวิเคราะห์

ผลของการวิจัย

กล่าวโดยสรุปเกี่ยวกับกระบวนการการจัดการศึกษาในระบบให้แก่นักเรียนต่างด้านเชื้อชาติพม่า และมอญ นับว่ามีความคล้ายคลึงกับกระบวนการการ

จัดการศึกษาในระบบให้แก่นักเรียนไทยทั่วไป โครงสร้างหลักสูตรและเวลาเรียนถูกกำหนดให้สอดคล้องและเป็นไปตามเกณฑ์ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานของกระทรวงศึกษาธิการ แบบเรียน กิจกรรมในชั้นเรียน การวัดผล กิจกรรมเสริมหลักสูตร กระทำที่รื่องที่มีความอ่อนไหวอย่างประวัติศาสตร์ อาทิ สงเคราะห์ไทยกับพม่า ที่มีไม่น้อยไปกว่าหกเรียนของโรงเรียนทั่วไป เมื่อการจัดการเรียนการสอนในทางปฏิบัตินั้น เวลาเรียนที่ถูกกำหนดไว้เพื่อให้ครบถ้วนก่อนจะมีการเรียนรู้และเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของกระทรวงศึกษาธิการ จะมีความหยุดหย่อนเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสม กล่าวก็คือ อาจเจิดเวลาที่ถูกกำหนดไว้ว่าเป็นรายวิชาอื่นๆ ให้กับ “วิชาภาษาไทย” ซึ่งทั้งครูและนักเรียนมองว่าเป็นสิ่งที่มีความจำเป็น

นอกจากเนื้อหาภาษาไทย สิ่งที่ทั้งผู้บุริหารและครูพยายามนำเสนอและเพิ่มเติมเข้าไปในกระบวนการการจัดการศึกษาตามปกติ เช่น โรงเรียนอื่นๆ ก็คือ “ความเป็นไทย” ที่นอกเหนือไปจากเนื้อหาในแบบเรียน นับตั้งแต่การพูดภาษาไทย การไหว้แบบไทย กริยา罵ารยาต่างๆ ขนบธรรมเนียมประเพณี อาทิ การไหว้ครู การloyoy ระหว่างถึงกิจกรรมในวันหยุดราชการ เช่น วันพ่อ วันแม่ และวันสำคัญทางศาสนา พร้อมๆ กันกับการตอกย้ำ

ตารางที่ 1 ตารางสอน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2552

วัน/เวลา	8.30-9.30	9.30-10.30	10.30-11.30	พักกลางวัน 11.30-12.30	12.30-13.30	13.30-14.30	14.30-15.30
จันทร์	วิทยาศาสตร์ ครุอังคณา	คณิตศาสตร์ ค 13101	ภาษาไทย ท 13101		การงานอาชีพ ง 13101	ศิลปะ ศ 13101	เสริม กีฬา [*] นันทนาการ
อังคาร	ภาษาไทย ท 13101	คณิตศาสตร์ ค 13101	วิทยาศาสตร์ ครุอังคณา		สังคม ส 13101	สุขศึกษา พ 13101	เสริม กีฬา [*] นันทนาการ
พุธ	คณิตศาสตร์ ค 13101	ภาษาไทย ท 13101	คอมพิวเตอร์ ครุมาตรฐาน		ลูกเสือ - เนตรนารี กิจกรรมเพื่อสังคม		ภาษาไทย ท 13201
พฤหัสบดี	ภาษาไทย ท 13101	คณิตศาสตร์ ค 13101	พลศึกษา		ภาษาอังกฤษ อ 13101	ประวัติศาสตร์ ส 13102	เสริม ภาษาไทย
ศุกร์	คณิตศาสตร์ ค 13101	ภาษาไทย ท 13101	สังคม ส 13101		ดนตรีนภภคศิลป์ ศ 13101	แนะนำ แนะนำ	เสริม ภาษาไทย

ความเป็นชาติพันธุ์ที่แตกต่างไปจากคนไทย เช่น การนำเสนอการพูดและการแต่งกายในชุดชาติพันธุ์ สักป้าห์ละ 1 วัน รวมถึงมีเมืองคุ้งตะเภาในเดินทาง มาเยี่ยมชมโรงเรียน (خدิยา, 2552) เป็นต้น

นิพิ耶ียงแต่ลักษณะภายนอกอันเป็นองค์ประกอบ เพื่อบ่งถึงความเป็นไทย อาย่างเช่นที่ผู้บริหารและครูพยาบาลอบรมสั่งสอนให้แก่นักเรียนต่างด้าวเหล่านี้ เท่านั้น “ความจงรักภักดิ์” ต่อประเทศและสถาบัน พระมหากษัตริย์ ยังเป็นสิ่งที่ได้รับการเน้นย้ำเป็นพิเศษ สังเกตจากрова นายธงทอง จันทร์สุลสาธิการสภากาดศึกษา และคณะจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไปตรวจเยี่ยม นักเรียนชายคนหนึ่ง ได้กล่าวถึงความรู้สึกของตนอ่อนมาว่า “ผู้รักในหลวงเพราพระราชองค์ท่าน พากผนและครอบครัวจึงได้มามาอยู่ในพื้นแผ่นดินไทยอย่างสงบสุข ผนจะทำความดีด้วยพระราชองค์ท่านด้วยการเป็นคนดี ไม่โกรธ ไม่เกเร และโดยที่จะเป็นตำรวจที่ดีเพื่อตอบแทนพระราชองค์ท่านและประเทศไทย” (خدิยา, 2552)

ที่มาของแนวคิดความถึงคำพูดเหล่านี้ของนักเรียน ย่อมเป็นที่เข้าใจได้ว่าถูกปลูกฝังมาจากผู้บริหารและครู ผ่านกระบวนการจัดการศึกษา ทั้งที่ถ่ายทอดโดยตรงในการเรียนการสอน และนำเสนอผ่านสื่อต่างๆ อาทิ เพลงปลูกใจ รวมถึงงานวรรณกรรมชาตินิยม ที่กล่าวกันอย่างตรงไปตรงมาว่า สิ่งเหล่านี้อาจเป็นอีกสิ่งหนึ่ง นอกเหนือจากการเน้นการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย ที่มากกว่านักเรียนไทยในโรงเรียนอื่นๆ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะความกังวลใจเกี่ยวกับสัญชาติของนักเรียน ที่ส่วนใหญ่เป็นชาติพันธุ์พม่าและมอญ ซึ่งคนไทยนักมongในฐานะเป็น “อริราชศัตรุ” คู่สังคมที่ “ไม่มีคุณธรรม โหดร้าย” (สุนทร และคณะ 2552: หน้า 85) โดยเฉพาะจากเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ระหว่างกรุงศรีอยุธยา กับพม่าในช่วงคราวเสียกรุงครั้งที่ 1 พ.ศ. 2127 และครั้งที่ 2 พ.ศ. 2310 ดังปรากฏในคำให้การชาวกรุงเก่าว่า (กรมศิลปากร, 2515: หน้า 437–438)

“ในเวลากรุงคืนเมื่อ ณ วัน ๗๕ ก่อ จุลศักราช ๑๗๒๘ ໄล ฝ่ายพื้นผู้คุณล้มตายลงเป็นอย่างมาก เอ้าไฟเพาบ้านเรือนภายในพระราชวังศรีอยุธยาเสียเป็นอันมาก ขณะนั้นพระเจ้ากรุงศรีอยุธยาและพระมหาเสศี พระราชโอรสสิทธิ์กาบกับพระราชวงศานุวงศ์ ก็ทรงนิกระดัดกระจายกันไป พระเจ้ากรุงศรีอยุธยา เสด็จหนีไปชุมชนอยู่ประมาณสิบเอ็ดสิบสองวัน ก็เสด็จสวัสดิ์ พวกพม่าก็ตามจับได้พระมหาเสศีและพระราชโอรสสิทธิ์ พระราชวงศานุวงศ์ แล้วให้กวาดต้อนผู้คนชั้งม้า เก็บรินเก้าวแห้วนเงินทองไปยังกรุงอังวงเป็นอันมาก”

ในทำนองเดียวกันกับพระราชหัตถศิริယของพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก รัชกาลที่ ๑ คราวเหตุการณ์สงกรานต์ที่ท่าคินแดงในแหลงข้าวพระราชนิพนธ์เรื่อง “นิราศท่าคินแดง” เกี่ยวกับพม่าในฐานะศัตรุคู่อามาตไว ความว่า (พุทธยอดฟ้าจุฬาโลก, 2515: หน้า 35)

“ไฮชาดิพมันอาธรรม ที่ยวล้างขอบขั้นที่ทุกพราร Mundok แม่ให้มีความสุข บรรกรุจ่าฟื้นเสียหนักหนา แต่บ้านล้างเมืองเชี้าชั้วคลัว ยับเยินเป็นป่าทุกคำบาน มันไม่คิดบำบัดรรมทำelman กดเพลัดพระจากันทุกแห่งทัน มันเหล่าอสัตย์ธรรม ครั้งนี้จะปันเป็นธุลี”

ผู้บริหารและครูจึงต้องทำงานภายใต้สภาพแวดล้อมเกิดจากกรอบคิดดังกล่าวของคนไทย ดังเช่นให้สะท้อนกับสื่อคริสต์หนึ่งว่า “ปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กไทยเรียนร่วมกับเด็กต่างด้าว คือการที่ชุมชนและชาวบ้านไม่เข้าใจและไม่อนุรับ บางครั้งพ่อแม่ผู้ปกครองไม่เข้าใจ ท่าที่เราจัดการศึกษาให้เด็กพม่าทำ ไม่ในเมืองในอดีต ประเทศไทยและโภมตีไทยจนเสียกรุง ยังช่วงที่ภาคเหนือตั้งเรือนที่รับเด็กต่างด้าวเข้ามายังใน 2549 ซึ่งเป็นช่วงที่เราพิ่งรับเด็กต่างด้าวเข้ามายังใน ตามนติ กรม.นั้น ชาวบ้านอุดมประท้วง มากันด้วย หน้าโรงเรียน และทำหนังสือร้องเรียนไปยัง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สมุทรสาคร และสพฐ.

เพื่อขอให้ข่ายตนออกจากโรงเรียนวัดศิริมงคล ยิ่งกว่า
นั้นบางคนข้ายกหน้าไปเรียนโรงเรียนอื่นด้วย” (อาทิตยา,
2552) แม้แต่ผู้อำนวยการโรงเรียนอื่นยัง “บอกว่า ถ้า
คิดผิดก็ขอให้อ่อนตัว เพราะพวงนี้ไม่ใช่ถูกหานของ
เรา” (สาระวินโพสต์, 2550)

ด้วยเหตุผลเช่นนี้ กระบวนการการจัดการศึกษา
จึงมีความพยายามค่อนไปทางปลูกฝังความเป็น
“ชาตินิยม” ให้กิดขึ้นในหมู่นักเรียนอยู่มาก เพื่อ
แสดงให้สาธารณะเห็นว่า แม่นักเรียนกว่าร้อยละ 90
จะนิ่งนักเรียนไทย แต่เป็นนักเรียนชาวพม่าชาวอูม
ก็มิใช่พม่าที่นำกรุกมาบ้านเพาเมืองของไทย เช่น ใน
สมัยกรุงศรีอยุธยาหรือกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น รวม
ถึงมิใช่นอนอุญกีดีที่เป็นไส้ศึกผู้เปิดประดุจเมืองให้พม่า
บุกเข้ากรุงราชอาณาจักรครั้งที่ 2 กระทั่งเป็นผู้ครองชาว
กรุงเก่าภายหลังจากที่พม่าถอนทัพกลับไปแล้ว หาก
แต่เป็นนักเรียนพม่านักเรียนอูมที่รักและเกิดทุนใน
องค์พระนมหาภัตtriย์ของไทย รักและสำนึกรักในบุญคุณ
ของแผ่นดินไทย รวมถึงพร้อมที่จะทดสอบคุณใน
อนาคตข้างหน้า

อย่างไรก็ตี แม้ความพยายามดังกล่าวของผู้
บริหารและครุจจะเป็นไปอย่างเข้มข้นจริงจัง ดังจะ
เห็นได้จากการคำพูดและการกระทำของนักเรียนใน
โรงเรียน โดยเฉพาะนักเรียนที่ไม่มีสัญชาติไทยที่มักพูด
และกระทำการให้ “เป็นไทย” มากกว่าที่นักเรียนไทย
ปกติจะกระทำการ หากแต่การรับรู้เกี่ยวกับ “ความเป็น
ไทย” ของนักเรียนต่างด้าวเหล่านี้จริงๆ เมื่อถูกถาม
กลับสามารถให้คำตอบได้อย่างผิวนิ่มตามที่ตนเข้าใจ
และจำกัดอยู่ที่ผู้บริหารและครุจได้อบรมสั่งสอนไว้
เพียงว่า คือ “การไหว้” “วัฒนธรรมไทย เช่น ลอบ
กระ Thompson” “เข้าวัด” หรือ “สวดมนต์ไว้พระ” เท่านั้น
คำยเชื่อว่า “โรงเรียนนี้เป็นโรงเรียนไทย [จัง] ต้อง
สอนความเป็นไทยอยู่แล้ว”

บทสรุป วิจารณ์ และข้อเสนอแนะ

บทสรุป วิจารณ์

แม้กระบวนการจัดการศึกษาจะได้รับการ
ยอมรับ ว่าเป็นเครื่องมือหนึ่งที่สามารถกลืนกลายให้
ผู้อพยพปรับเปลี่ยนรูปแบบวัฒนธรรม รวมถึงละทิ้ง
ความงมง琰กัดดีทางการเมืองต่อประเทศเดิมที่ตนเอง
มาได้ แต่ด้วยเงื่อนเวลา กล่าวคือ ระยะเวลาเพียงไม่กี่
ปีที่แรงงานต่างด้าว รวมถึงนักเรียนเหล่านี้ ได้เข้ามา
อยู่อาศัยในประเทศไทย ซึ่งมีสถานะที่ไม่มั่นคง ผิด
กฎหมายบ้าง ถูกกฎหมายแต่อย่างใดให้การอนุญาตให้
ต่ออายุได้ปีต่อปีบ้าง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเข้าเรียน
ในระบบນี้เพิ่งจะอนุญาตให้ดำเนินการ ได้อย่างถูก
ต้องตามกฎหมายได้เพียง 5 ปีเท่านั้น การถ่ายทอด
“ความเป็นไทย” ด้วยความตั้งใจ รวมถึงการปลูกฝัง
กระแส “ชาตินิยม” โดยไม่ตั้งใจ จึงได้ผลลัพธ์มา
เพียงในระดับต้นของการกลืนกลายคือ “การผสมผสาน
ทางวัฒนธรรม” เท่านั้น ที่นักเรียนต่างด้าวสามารถ
พูดภาษาไทยได้ ให้เช่นกันไทยได้ ประพฤติปฏิบัติ
ตัวเช่นเดียวกับคนไทย รวมถึงยึดถือธรรมเนียมใน
การเข้าร่วมกิจกรรมทางวัฒนธรรมประเพณีต่างๆ เช่น
การลอบกระ Thompson การไหว้ครู เช่นเดียวกับคนไทย โดย
ผลกระทบเนี่ยมปฏิบัติซึ่งมีความแตกต่าง อย่างที่เคยทำ
มาในประเทศไทย

การกลืนกลายในขั้นที่ 2 การรวมพวก และขั้น
ที่ 3 การผสมผสานชาติพันธุ์ ยังไม่พบว่ามีเกิดขึ้น ทั้ง
ที่เป็นไปเองอันเป็นผลจากปัจจัยทางสังคม และผล
จากกระบวนการจัดการศึกษา ครอบครัวของนักเรียน
ต่างด้าวเหล่านี้ ยังคงนิยมอาศัยอยู่ร่วมกันเป็นกุ่ม
เป็นหมู่เฉพาะกันคนต่างด้าวที่มีชาติพันธุ์เดียวกัน ไม่
นิยมแยกตัวออกไปอาศัยในหมู่คนไทยเท่าใดนัก ทั้ง
ด้วยเหตุผลของความกลัวภัยจากการถูกต่ำรวจขึ้นใน
กลุ่มผู้ที่ลักษณะเป็นเชื้อเมืองผิดกฎหมายและยังไม่ได้ทำการ
รายงานตัวเพื่อพิสูจน์สัญชาติของอนุญาตอยู่อาศัยและทำงานในประเทศไทย
และการก่อการแกล้งตรวจ
ค้นเพื่อรักษาเงินในกลุ่มผู้ที่รายงานตัวของอนุญาตเป็นที่
เรียบร้อยแล้ว กระทั่งไม่สะดวกใจที่จะอยู่กับคนไทย
ดังที่สังกัดห้องจากการสัมภาษณ์นักเรียนคนหนึ่งว่ามัก
“จะโคนคนไทยหลอกตลอด [ชั่น] เอาบนหนนมดอยุ
ให้กิน” เป็นต้น

ในทำนองเดียวกัน การพสมพسانชาติพันธุ์ ก็เป็นอีกขั้นตอนหนึ่งที่ยังไม่สามารถพิสูจน์ ณ เวลานี้ เช่นเดียวกันที่ นัยน์ปพร (2552) ประสบในการวิจัย เนื่องจากนักเรียนต่างด้าวซึ่งเป็นประชากรและกลุ่มตัวอย่างของการวิจัยในครั้งนี้ผู้ได้รับผลกระทบจากการจัดการศึกษาซึ่งอยู่ในวัยเด็ก ไม่มีอยู่ในสถานะที่จะตัดสินใจในเรื่องที่อยู่อาศัยของได้ รวมกระหั้งถึงการแต่งงาน

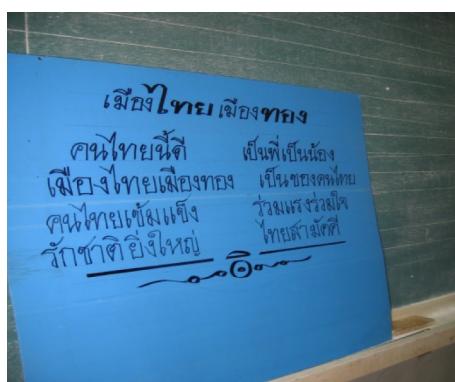
ส่วนในขั้นตอนของการระบุตัวตน ซึ่งถือเป็นหัวใจของงานวิจัยชนิดนี้ ที่คณะผู้วิจัยได้กำหนดไว้ว่า เป็นการขับเคลื่อนของกระแส “ชาตินิยม” ที่ทางโรงเรียนพยายามปลูกฝังให้เกิดขึ้นในหมู่นักเรียน ต่างด้านนี้ ทั้งที่เป็นไปโดยตั้งใจและมิได้ตั้งใจ กับกระแส “ข้ามชาตินิยม” ซึ่งคิดตัวนักเรียนต่างด้าวเหล่านี้ มา ซึ่งอาจได้รับการตอบข้อผิดพลาด ส่วนการอบรมสั่งสอน ของครอบครัว รวมถึงกลุ่มสังคมของคนชาติพันธุ์ เดียวกันที่ซึ่งคงอาจพยายามร่วมกันเป็นกลุ่ม และท้ายที่สุดซึ้ง อาจถูกกลั่กไสจากการกระทำการของคนชาติพันธุ์ไทย ว่า เป็นคนละกลุ่มละก้อนด้วยคำพูดและการกระทำต่างๆ นานา

ผลจากการวิจัยพบว่า ภายใต้กระบวนการปลูกฝังความเป็นไทยที่เข้มข้นหากแต่นักเรียนเหล่านี้ล้วนมี สำนึกระเห็นเดียวกัน คือ “ตนเป็นพม่า” “ตนเป็นมอญ” หรือ “ตนเป็นกระเหรี่ยง” มิใช่ไทย สองคล้องกันกับผลงานวิจัยที่ผ่านมาของ Montero (1981) Hornsby-

Smith และ Dale (1988) รวมถึง Chacko (2003) ว่า กระบวนการกรักลีนกลาย ไม่อาจที่จะสำเร็จได้ในคนช่วงอายุแรก หากแต่จะต้องใช้เวลาอย่างน้อยที่สุด 2 ช่วงอายุคน

นอกจากนี้ จะด้วยสาเหตุใดก็ตาม นักเรียน ต่างด้าวบางคน ยังมีทัศนคติที่ไม่ดีนักต่อเพื่อนนักเรียนไทย ว่าคนไทยชอบแกล้งชอบหลอกคน รวมถึง巴拉น้อยกว่านักเรียนพม่า/มอญด้วยชำ้าไป ด้วย พื้นฐานของความสำนึกระเห็นนี้ แผ่นป้ายเพลงปลูกใจ หรือวรรณกรรมชาตินิยมที่กล่าวว่า “รักเมืองไทย ชูชาติไทย ทนบูรุจให้รุ่งให้เรือง สมเป็นเมืองของไทย เรา ชาวไทย เกิดเป็นไทย ตายเพื่อไทย” หรือ “เมืองไทยนี้ คือ เป็นพื้นน้ำของ เมืองไทยเมืองทอง เป็นของคนไทย” จึงเป็นเพียงสิ่งแผลกปลอม ที่นับวันจะยิ่งสร้างความแผลกแยกให้เกิดขึ้น ในหมู่นักเรียนต่างด้าวเหล่านี้ มากกว่าจะเป็นสิ่งโน้มน้าวให้เข้าเหล่านี้ รู้สึกว่าตนเป็นคนไทยหรือรักเมืองไทย พลังผลอ อาจจะเป็นสิ่งผลักดันให้เข้าเหล่านี้ ไม่นิยมชาติไทยเสียท่านั้น

สิ่งที่คณะผู้วิจัยเห็นว่า น่าจะเป็นสิ่งสะท้อน ความคิดในใจของนักเรียนต่างด้าวเหล่านี้ ภายใต้กระบวนการจัดการศึกษาที่ให้ความสำคัญกับการปลูกฝังความเป็นชาตินิยมเพื่อกลบเกลื่อน “ความเป็นอื่น” ที่คือบทกลอนเรื่อง “คิดถึงบ้าน” ที่พับติดอยู่ในบริเวณโรงเรียน อันมีนัยถึงความโหยหาบ้านที่ตนต้องจากมา ก็ด้วยที่ได้ล่าจะให้ความอนุญาต

ภาพที่ 1 เมืองไทยเมืองทอง

ภาพที่ 2 รักเมืองไทย

ภาพที่ 3 คิดถึงบ้าน

มนุษย์ได้เหมือนบ้าน นักเรียนผู้ระบุตัวตนว่าตนเป็นคนของพม่านั่น แม้จะอยู่อาศัยทำงานหานินในประเทศไทย แต่ ประเทศไทยยังเป็น “ที่พัก” เพียงชั่วคราว นิใช่ “บ้าน” ตราบเท่าที่สำนึกระบ่นนั้นยังคงอยู่ในจิตใจ

ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยยืนยันให้เห็นอีกครั้ง ว่าแม้แนวทางที่คุณผู้วิจัยนำศึกษาในครั้งนี้จะได้รับความนิยมอย่างยิ่งในประเทศไทยทางของการเขียนถึงตัวเอง หากแต่ค่าวoiceที่เรียกว่า “ตัวตน” ต้องอาศัยระยะเวลา จึงยังมิอาจแสดงข้อพิสูจน์ที่แน่นชัดไปกว่าแนวโน้มและรอบอยู่ส่วนใหญ่ในการติดตามผล

อย่างไรก็ต้องพัฒนาการของการจัดความสัมพันธ์ภายในภูมิภาคที่กำลังจะเกิดขึ้นในอีกไม่กี่ปีข้างหน้านี้ อาจส่งผลให้แนวทางเหล่านี้ตกโลก ไร้ความจำเป็นที่ผู้ใดจะมาสนใจศึกษาแก้ไขได้

เอกสารอ้างอิง

กรมศิลปากร. (2515). คำให้การชาวกรุงเก่าคำให้การชุมชนหลวงหัววัด และพระราชพงศาวดารกรุงเก่า ฉบับหลวงประเสริฐอักษรนิต (พิมพ์ครั้งที่ 2).
พระนคร: คลังวิทยา.
ศศิยา มหาสินธ์. (2552). “การจัดการศึกษาเพื่อเด็กต่างด้าว อีกหนึ่งบทพิสูจน์... ของวงการศึกษาไทย.” มติชน (1 กันยายน 2552), 23.

คณะกรรมการรณรงค์เพื่อประชาธิปไตยในพม่า.

(2550). การเข้าถึงโอกาสทางการศึกษาของเด็กแรงงานพม่า: กรณีศึกษาพื้นที่แม่สอด แม่สาย เชียงราย ครุยเทพฯ: คณะกรรมการรณรงค์เพื่อประชาธิปไตยในพม่า.

นัยน์ปพร สิปปภาส. (2552). ความมั่นคงมนุษย์ด้านการศึกษาของเด็กต่างด้าว จังหวัดสมุทรสาคร. กรุงเทพฯ: ศูนย์วิจัยการเขียนถึงตัวเองเชิงสถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เปรมใจ วงศิริไพศาล. (2551). โครงการวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบและแนวทางการจัดการศึกษาสำหรับเด็กต่างด้าว: กรณีศึกษาอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก. กรุงเทพฯ: ศูนย์วิจัยการเขียนถึงตัวเองเชิงสถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช. (2515). “นิราศฯ ทำดินแดง.” ใน กรมศิลปากร. ประชุมเพลงฯ ฉบับทดสอบแห่งชาติ (พิมพ์ครั้งที่ 2).
พระนคร: คลังวิทยา.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2552ก). กฤษณะที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาแก่เด็กไร้สัญชาติ. กรุงเทพฯ: สกศ.

_____. (2552ข). การจัดการศึกษาแก่เด็กไร้สัญชาติ. กรุงเทพฯ: สกศ.

สาละวิน โพสต์. (2550). โรงเรียนวัดศิรินคงคล ต้นแบบโรงเรียนในฝันของเด็กพลัดถิ่น. สืบค้นจาก http://www.salweennews.org/index.php?option=com_content&view=article&id=63&Itemid=63

สุเนตร ชูตินรานนท์ รัตนพร พวงพัฒน์ นิตยาภรณ์ พรเมปัญญา มาโนน พรหมปัญญา กรกิต ชุ่มกรานต์ ชินดี บัวคำศรี และ ชาปา จิตต์ประทุม. (2552). ชาตินิยมในแบบเรียนไทย. กรุงเทพฯ: มติชน.

เสาวนีย์ สว่างอารมณ์. (2551). รายงานการพัฒนาการจัดการศึกษาแก่บุคคลที่ไม่มีหลักฐานทางประวัติชนชาติ ไม่มีสัญชาติไทย โรงเรียนวัดศิรินคงคล จังหวัดสมุทรสาคร. สมุทรสาคร: โรงเรียนวัดศิรินคงคล.

- Alba, R. (1985). *Italian Americans: Into the twilight of ethnicity*. New Jersey: Prentice-Hall.
- Alonso, A. (1994). The politics of space, time and substance: State formation, nationalism and ethnicity. *Annual Review of Anthropology*, 23, 379–405.
- Anderson, B. (2006). *Imagined communities: Reflections on the origin and spread of nationalism* (3rd ed). London: Verso.
- Brah, A. (1978). South Asian teenagers in Southall: Their perception of marriage, family and ethnic identity. *New Community*, 6, 197–206.
- Bun, C., & Kiong, T. (1993). Rethinking assimilation and ethnicity: The Chinese in Thailand. *International Migration Review*, 27(1), 140–168.
- Chacko, E. (2003). Identity and assimilation among young Ethiopian immigrants in Metropolitan Washington. *Geographical Review*, 93(4), 491–506.
- Corrigan, P., & Sayer, D. (1985). *The Great Arch: English state formation as cultural revolution*. Oxford: Blackwell.
- Coutin, S. (2003). Cultural logics of belonging and movement: Transnationalism, naturalization, and U.S. immigration politics. *American Ethnologist*, 30(4), 508–526.
- Duara, P. (1997). Nationalists among transnationals: Overseas Chinese and the idea of China, 1900–1911. In A. Ong & D. Nonini. (Eds.). *Ungrounded empires: The cultural politics of modern Chinese transnationalism*, pp. 39–60 New York: Routledge.
- Guarnizo, L., Portes, A., & Haller, W. (2003). Assimilation and transnationalism: Determinants of transnational political action among contemporary migrants. *The American Journal of Sociology*, 108(6), 1211–1248.
- Hornsby-Smith, M., & A. Dale. (1988). The assimilation of Irish immigrants in England. *The British Journal of Sociology*, 39(4), 519–544.
- International Labour Organization, Office of the Education Council and Ministry of Education, Thailand. (2006). *Educational opportunity of migrant and stateless children in Samut Sakhon*. Bangkok: Office of the Education Council.
- Lim, S. (2009). Loss of connections is death: Transnational family ties among Sudanese refugee families resettling in the United States. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 40(6), 1028–1040.
- Louie, A. (2000). Re-Territorializing transnationalism: Chinese Americans and the Chinese motherland. *American Ethnologist*, 27(3), 645–669.
- Mitchell, K. (1997). Different diasporas and the hype of hybridity. *Environment and Planning D: Society and Space*, 15, 533–553.
- Montero, D. (1981). The Japanese Americans: Changing patterns of assimilation over three generations. *American Sociological Review*, 46(6), 829–839.
- Renard, R. (2006). Creating the other requires defining Thainess against which the other can exist: Early-Twentieth century definitions. *Southeast Asian Studies*, 44(3), 295–320.
- Rosenfeld, M. (2002). Measures of assimilation in the marriage market: Mexican Americans 1970–1990. *Journal of Marriage and Family* 64(1), 152–162.
- Roy, P. (1962). The measurement of assimilation: The Spokane Indians. *The American Journal of Sociology*, 67(5), 541–551.
- Schiller, N. (2005). Long-Distance nationalism. In M. Ember, C. Ember, & I. Skoggard. (Eds.), *Encyclopedia of diasporas: Immigrant and refugee cultures around the world*. vol. 1. (pp.

- 570–580). New York: Springer.
- Sheffer, G. (1995). The emergence of new ethno-national diasporas. *Migration*, 28, 5–28.
- Teske, Jr., C., & Nelson, B. (1974). Acculturation and assimilation: A clarification. *American Ethnologist*, 1(2), 351–367.
- Thu, Z. (2006). Migrant children's access to education in Thailand: A case study of Myanmar children in Samut Sakhon Province (Unpublished master's thesis). Chulalongkorn University, Bangkok.
- Vertovec, S. (1999). Conceiving and researching transnationalism. *Ethnic and Racial Studies*, 22, 447–462.
- Winichakul, T. (1994). *Siam mapped: A history of the geo-body of a nation*. Honolulu: University of Hawaii Press.
- Yinger, M. (1985). Ethnicity. *Annual Review of Sociology*, 11, 151–180.
- King Buddha Yodfa Chulaloke. (1972). Nirat Tha Din Daeng. In Department of Fine Arts. *The National Library collection of "love letters"* (2nd ed.). Phranakhon: Klungwittaya. [in Thai]
- Mahasin, K. (2009). "Educational management for Non-Thai children, a proof of Thailand's education." *Matichon* (1 September 2009), 23. [in Thai]
- Office of the Basic Education Commission. (2009a). *Related laws for Non-Thai children's educational management*. Bangkok: OBEC. [in Thai]
- _____. (2009b). *Non-Thai children's educational management*. Bangkok: OBEC. [in Thai]
- Salween Post. (2008). *Wat Sirimongkhon School, the role model of Non-Thai children's dream school*. Retrieved from http://www.salweennews.org/index.php?option=com_content&view=article&id=63&Itemid=63. [in Thai]
- Sawang-arom, S. (2008). *Educational management development report on Non-Thai or undocumented people of Wat Sirimongkol, Samut Sakhon Province*. Samut Sakhon: Wat Sirimongkhon School. [in Thai]
- Sippapas, N. (2009). *Human security for Non-Thai children's education in Changwat Samut Sakhon*. Bangkok: Asian Research Center for Migration, Institute of Asian Studies, Chulalongkorn University. [in Thai]
- Wangsiripaisarn, P. (2008). *Model development and educational management design project for Non-Thai children: A case study of Mae Sot, Changwat Tak*. Bangkok: Asian Research Center for Migration, Institute of Asian Studies, Chulalongkorn University. [in Thai]

TRANSLATED THAI REFERENCES

- Chutintharanon. S., Puangpat, R., Prompanya, N., Prompanyo, M., . Choomgrant, K., Buakamsri, T., & Chitpratum, C. (2008). *Nationalism in Thai textbooks*. Bangkok: Mathichon. [in Thai]
- Committee for Promoting Democracy in Burma. (2007). *Burmese child labor's access to educational opportunity: Mae Sot, Mahachai and Kuraburi areas*. Bangkok: Committee for Promoting Democracy in Burma. [in Thai]
- Department of Fine Arts. (1972). *The testimony of Ayutthaya citizen, Khun Luang Hah Wat's testimony and Ayutthaya city's royal chronicle Luang Prasert Aksonniti* (2nd ed.). Phranakorn: Klungwittaya. [in Thai]